

ПІДВИЩЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА КУРСАНТІВ
ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙINCREASING THE LEARNING MOTIVATION OF STUDENTS
AND CADETS WITH THE HELP OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES

Стаття присвячена дослідженню шляхів підвищення навчальної мотивації студентів та курсантів шляхом застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі. У статті визначено сутність навчальної мотивації та досліджено її основні особливості, а також способи її формування. Схарактеризовано інтерактивні технології та окреслено головні риси, притаманні їм. Проаналізовано вплив інтерактивних технологій на навчальну мотивацію студентів та курсантів. Визначено, яким чином інтерактивні освітні технології здатні підвищити навчальну мотивацію здобувачів освітніх послуг. До шляхів формування навчальної мотивації у студентів і курсантів віднесено такі: завдання, що активізують уяву студентів, спонукають їх до творчого та критичного мислення; вправи, що стосуються професійної спрямованості, впровадження у навчальний процес ситуацій, що імітують майбутню професійну діяльність; організацію зустрічей та проведення конференцій (лекцій, дебатів, бесід) з людьми, які досягли успіху у тій чи іншій професійній діяльності; застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі. Доведено, що інтерактивні технології в освітньому процесі – це джерело підвищення мотивації здобувачів освітніх послуг до навчання. Впровадження інтерактивних технологій в освітній процес викладача та студентів/курсантів. Зауважено, що інтерактивні технології стимулюють студентів до пізнавальної діяльності і мотивують їх до вдосконалення умінь та навичок. З'ясовано, що інтерактивні технології навчання є найефективнішими в проєктній діяльності, групових дискусіях, а також створенні інформаційних освітніх ресурсів. На основі проведеного аналізу визначено, що з метою забезпечення якості освітнього процесу викладач може застосовувати такі інтерактивні форми роботи, як тренінг, мозковий штурм, case-study, конференція, круглий стіл. Доведено, що завдання – це основний складник інтерактивних занять, оскільки його основна мета – це не лише «відпрацювати» на практиці вивчений матеріал, а й вивчити новий, тому дуже важливо залучати усіх студентів/курсантів групи до активної діяльності.

Ключові слова: навчальна мотивація, інтерактивне навчання, інтерактивні тех-

нології, студенти, курсанти, способи підвищення навчальної мотивації.

The article deals with the investigation of the ways to increase learning motivation of students and cadets through the use of interactive technologies in the educational process. The article defines the essence of learning motivation and explores its main features, as well as ways of its formation; the concept of "interactive technologies" is characterized in the article and the main features inherent in them are outlined; the influence of interactive technologies on the learning motivation of students and cadets is analyzed; it is also identified how interactive educational technologies can increase the learning motivation of students and cadets. The ways of formation of learning motivation of students and cadets include the following ones: tasks that activate the imagination of students, encourage them to think creatively and critically; exercises related to professional orientation, introduction of situations that imitate future professional activity into the educational process; organization of meetings and conferences (lectures, debates, conversations) with people who have succeeded in a particular professional activity; application of interactive technologies in the educational process. It is proved that interactive technologies in the educational process are a source of increasing the motivation of students to study. In turn, the introduction of interactive technologies in the educational process is possible only with the collaboration of a teacher and students/cadets. It is noted that interactive technologies stimulate cognitive activity and motivate to improve and learn. Interactive learning technologies have been found to be most effective in project activities, group discussions, and the creation of informational educational resources. Based on the analysis, it is determined that in order to ensure the quality of the educational process, a teacher can use such interactive forms of work as: training course, brainstorming, case study, conference, round table. It is proved that the task is the main component of interactive classes, as its main purpose is not only to practice the studied material, but also to learn the new one, so it is very important to involve all students/cadets of the group in active class work.

Key words: learning motivation, interactive learning, interactive technologies, students, cadets, ways to increase learning motivation.

УДК 378:31.01
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.3>

Хмель О.В.,
старший викладач кафедри спеціальної мовної підготовки
Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Рябокучма Т.О.,
старший викладач кафедри німецької мови
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми в загальному вигляді. У реаліях сьогодення проблема підвищення мотивації студентів та курсантів до навчання є надзвичайно важливою та потребує детального дослідження. Заклади вищої освіти намагаються забезпечити наявність усіх необхідних засобів та технологій, щоб студенти залишалися мотивованими і досягали успіхів у здобутті нових знань та умінь. Роль мотивації студентів у навчанні стала головною пробле-

мою вчителів, викладачів, дослідників та інших спеціалістів у галузі освіти, оскільки це один із ключових факторів, що впливають на бажання опановувати нові знання [15, с. 129]. До ефективних способів підвищення навчальної мотивації студентів та курсантів належать, зокрема, інтерактивні технології. Зважаючи на те, що інтерактивне навчання передбачає участь кожного студента у процесі пізнання, активізує пізнавальну і творчу діяльність, зазначимо,

що використання інтерактивних технологій у навчальному процесі є незамінним чинником, що впливає на виникнення і підвищення мотивації до навчання. А отже, дослідження застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі у закладах вищої освіти та аналіз їх впливу на мотивацію студентів сьогодні є надзвичайно актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проаналізувавши низку досліджень з теми, варто зауважити, що теоретичні аспекти, які пов'язані з визначенням сутності інтерактивних технологій, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для розв'язання навчальних завдань розглядали такі вчені: О.І. Пометун, Л.В. Пироженко [10], Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, Л.С. Шевченко [4], В.В. Ягоднікова [12] та ін. Проблему застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі висвітлили у своїх працях такі науковці: І.М. Мельничук [7], Л.В. Гула [3], О.В. Падалко [9], Н.М. Мирончук, Д. Остапчук [8], Л. Ткачук [11] та ін. Ці вчені обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних технологій для посилення ефективності процесу навчання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Стандарти і тенденції розвитку сучасного європейського освітнього простору впливають на освітні процеси в Україні, визначають різноманітні зміни в навчальних планах підготовки здобувачів вищої освіти [6, с. 60]. Попри велику кількість наукових досліджень, в сучасній педагогічній науці відсутнє цілісне дослідження, що спрямоване на виокремлення інтерактивних технологій, які сприяють підвищенню навчальної мотивації студентів та курсантів.

Мета статті полягає у визначенні ролі, яку відіграють інтерактивні технології для підвищення навчальної мотивації студентів та курсантів. Досягнення поставленої мети вимагає виконання низки завдань, а саме:

- визначити сутність навчальної мотивації та дослідити її основні особливості і способи формування;

- охарактеризувати поняття «інтерактивні технології» та окреслити головні риси, притаманні їм;

- проаналізувати вплив інтерактивних технологій на навчальну мотивацію студентів та курсантів, а також визначити, яким чином згадані технології здатні підвищити навчальну мотивацію.

Виклад основного матеріалу. Початковою точкою для з'ясування впливу інтерактивних технологій на мотивацію до навчання має стати визначення самої сутності навчальної мотивації, а також огляд її головних особливостей. Л.В. Дзюбо та Л.І. Гриценко визначають навчальну мотивацію як систему природних

особистісних та соціальних чинників, які спонукають особистість залучатися до процесу навчання і завдяки яким цей процес стає ефективним [5, с. 36]. Взагалі у галузі освіти мотивація розглядається як один з найважливіших факторів, що впливають на успіх вивчення чогонебудь [13, с. 118]. Варто зауважити, що сьогодні існують різні підходи до визначення видів мотивації, що пропонуються як вітчизняними, так і закордонними науковцями. Наприклад, Д. Стірлінг [16] описує різницю між зовнішньою та внутрішньою мотивацією, спираючись на тип стимулу, який пробуджує бажання до діяльності. Р. Гарднер та В. Ламберт [14] виокремлюють інтегративну та інструментальну мотивацію. Ця класифікація подібна до попередньої і ґрунтується на типі походження мотиву: індивід здійснює щось для власного задоволення або для досягнення практичних цілей. Однак варто зазначити, що лише у поєднанні обидва типи мотивації приведуть до успішного результату.

Сьогодні досвідчені викладачі відзначають, що навчити студента, який не має мотивації, неможливо, адже лише той, хто прагне навчатися, здобувати нові знання, хто має внутрішню мотивацію, зможе успішно оволодіти знаннями. Необхідно також зазначити, що здобувачі освіти, які мають високі досягнення у навчанні, та ті, чия успішність дещо нижча, переважно відрізняються не рівнем інтелекту, а саме наявністю мотивації до навчальної діяльності. Високий рівень мотивації може компенсувати брак знань, умінь та навичок. Натомість, якими б здібними та розумними не були студенти, відсутність бажання може перешкодити досягненню успіху у навчанні [1]. Саме мотивація гарантує ефективне залучення до всього навчального процесу [2, с. 41], а викладач – це саме та людина, яка створює фундамент для формування навчальної мотивації у студентів та курсантів. До шляхів формування навчальної мотивації у студентів і курсантів можна віднести такі форми роботи: завдання, що активізують увагу студентів, спонукають їх до творчого та критичного мислення; вправи, що стосуються професійної спрямованості, впровадження у навчальний процес ситуацій, що імітують майбутню професійну діяльність [1]; організацію зустрічей та проведення конференцій (лекцій, дебатів, бесід) з людьми, які досягли успіху у тій чи іншій професійній діяльності [15, с. 131]; застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі.

Поняття «інтерактивний» походить від англійського терміна “interact”, де “inter” означає «взаємний», а “act” – «діяти». Навчання з використанням інтерактивних технологій передбачає специфічну форму організації навчальної діяльності, метою якої є безпосереднє ство-

рення комфортних умов пізнання, у яких кожен студент відчував би власну інтелектуальну спроможність та успішність [3, с. 41].

Інтерактивні технології в освітньому процесі – джерело підвищення мотивації здобувачів освітніх послуг до навчання. Впровадження інтерактивних технологій в освітній процес можливе лише за умови колаборації викладача та студентів/курсантів. Інтерактивні технології стимулюють студентів до пізнавальної діяльності та мотивують їх до вдосконалення умінь та навичок.

Навчання з використанням інтерактивних технологій не передбачає домінування однієї людини чи однієї думки над іншою. Таке навчання має на меті активну та постійну взаємодію усіх учасників навчального процесу, розв'язання загальних, але значущих для кожного здобувача освіти завдань, рівноправність викладача та студентів як суб'єктів процесу навчання [9]. Інтерактивні технології навчання дають змогу досягнути ефективної організації навчального процесу, адже вони активізують кожного студента, змушують його долучатися до участі у процесі пізнання.

Головними у процесі навчання з використанням інтерактивних технологій є взаємодія і співпраця між здобувачами освіти. Результати навчання у такому разі досягаються взаємними зусиллями студентів. У процесі спілкування один з одним вони навчаються виконувати складні завдання, аналізувати проблему, приймати виважені рішення, висловлювати альтернативну думку, дискутувати, моделювати різноманітні життєві ситуації, будувати конструктивні відносини у групі, розв'язувати конфлікти, а також розвивають навички командної роботи [8, с. 141].

Варто зауважити, що інтерактивні технології навчання є найефективнішими в проєктній діяльності, в групових дискусіях, а також у створенні інформаційних освітніх ресурсів.

З метою забезпечення якості освітнього процесу та підвищення навчальної мотивації здобувачів вищої освіти викладач може застосовувати такі інтерактивні форми роботи: тренінги, мозковий штурм, case-study, конференції, круглі столи. Завдання – це основний складник інтерактивних занять, оскільки їхня основна мета – це не лише «відпрацювати» на практиці вивчений матеріал, а й вивчити новий. На цьому етапі важливо залучати усіх студентів/курсантів групи до активної діяльності та у процес пізнання, оскільки лише за умови спільної навчальної праці, в яку кожен студент/курсант робить свій внесок за рахунок своїх знань, досвіду та ідей, будуть вирішені основні завдання, які кожен викладач ставить перед початком заняття із

залученням інтерактивних технологій. До того ж інтерактивні технології є основою для пізнавальної мотивації здобувачів вищої освіти. Розрізняємо такі групи мотивів, на формування яких позитивно впливає застосування інтерактивних технологій на заняттях:

- соціальні – прагнення студента/курсанта отримати статус у суспільстві за допомогою освіти;
- спонукальні – мотиви, на які впливають батьки, друзі та ін.;

- пізнавальні – прагнення, що реалізуються в процесі самого навчання. Це отримання насолоди від освітнього процесу та його результатів;

- професійно-ціннісні – прагнення студента/курсанта отримати якісну професійну підготовку та зайняти нішу в сфері працевлаштування.

Пізнавальна діяльність особистості є провідною у її житті. Це є причиною формування пізнавального мотиву – головного чинника успіху пізнавальної діяльності, адже саме завдяки пізнавальній діяльності реалізується природна потреба індивіда.

Невід'ємним складником освітнього процесу є вмотивованість здобувачів освітніх послуг. Варто зауважити, що група мотивів, яка є основою в процесі навчання, для кожного студента/курсанта є різною і залежить від його внутрішніх переконань та прагнень. Однак початкове формування зовнішньої мотивації до навчання залежить саме від викладача, який може значно стимулювати цей процес за допомогою впровадження інтерактивних технологій в освітній процес.

Висновки. Отже, головна особливість інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної й активної взаємодії усіх його членів. Застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі забезпечує всебічний розвиток кожного студента/курсанта і стимулює мотивацію до навчання. Якісне викладання дисциплін та підготовка висококваліфікованих кадрів неможливі без використання інтерактивних технологій. Вважаємо, що імплементація інтерактивних технологій в освітній процес закладів вищої освіти є необхідною умовою розвитку сучасної системи освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бец І.О. Розвиток мотивації як одна з педагогічних умов формування науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогіка»*. 2015. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_4_4.
2. Гончарук Л.М., Рябокучма Т.О., Хмель О.В. Мотивація курсантів до вивчення іноземної мови як основа якісної професійної підготовки. *Sciences of Europe*. 2020. № 48 (4). С. 41–43.

3. Гула Л.В. Впровадження інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах. *ЛОГОС : Збірник наукових праць*. 2019. Т. 5. С. 41–45.

4. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Планер», 2013. 499 с.

5. Дзюбка Л.В., Гриценко Л.І. Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема. *Психодіагностика*. 2009. Вип. 4. С. 33–43.

6. Ковтун О.В., Гармаш Т.А., Хайдарі Н.І. Потенціал технології *подкастинг* у формуванні іншомовної компетентності майбутніх перекладачів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2020. № 16. С. 60–68.

7. Мельничук І.М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах : дис. докт. пед. наук : 13.00.04 ; Тернопільський нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2011. 585 с.

8. Остапчук Д., Мирончук Н.М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном*. 2014. С. 140–143.

9. Падалко О.В. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. *Основа*. URL: <https://journal.osnova.com.ua/article/50628>.

10. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : Видавництво А.С.К. 2004. 192 с.

11. Ткачук Л. Сучасні освітні технології в активізації пізнавальної діяльності студентів педагогічних університетів. *Вісник Львівського університету. Серія «Педагогіка»*. 2009. Вип. 25 (2). С. 3–10.

12. Ягоднікова В.В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009. 80 с.

13. Dornyei Z. Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*. 1998. № 31. P. 117–135.

14. Gardner R.C., Lambert W.E. Attitudes and motivation in second language learning. Rowley : Newbury House Publishers, 1972. 150 p.

15. Honcharuk L., Riabokuchma T., Kryński A. Ways of increasing motivation of cadets to learn a foreign language. *Scientific Journal of Polonia University*. 2020. 40 (3). P. 129–133.

16. Stirling D. Motivation in education. *Learning Development Institute*. 2014. URL: https://www.researchgate.net/profile/Diana_Stirling/publication/266141351_Motivation_in_Education/links/5426d4540cf26120b7b344e8/Motivation-in-Education.pdf.